శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ
చరమః సద్విశేషాణామనేకోఽసంయుతః సదా।
పరమాణుః స విజ్ఞేయో నృణామైక్యభ్రమో యతః ॥ **1** ॥

సత ఏవ పదార్థస్య స్వరూపావస్థితస్య యత్।
కైవల్యం పరమమహానవిశేషో నిరంతరః ॥ **2** ॥

ఏవం కాలోఽప్యనుమితః సౌక్ష్మ్యే స్థౌల్యే చ సత్తమ।
సంస్థానభుక్త్యా భగవానవ్యక్తో వ్యక్తభుగ్విభుః ॥ **3** ॥

స కాలః పరమాణుర్వై యో భుంక్తే పరమాణుతాం।
సతోఽవిశేషభుగ్యస్తు స కాలః పరమో మహాన్ ॥ **4** ॥

అణుర్ద్వౌ పరమాణూ స్యాత్త్రసరేణుస్త్రయః స్మృతః।
జాలార్కరశ్మ్యవగతః ఖమేవానుపతన్నగాత్ ॥ **5** ॥

త్రసరేణుత్రికం భుంక్తే యః కాలః స త్రుటిః స్మృతః।
శతభాగస్తు వేధః స్యాత్తైస్త్రిభిస్తు లవః స్మృతః ॥ **6** ॥

నిమేషస్త్రిలవో జ్ఞేయ ఆమ్నాతస్తే త్రయః క్షణః।
క్షణాన్ పంచ విదుః కాష్ఠాం లఘు తా దశ పంచ చ ॥ **7** ॥

లఘూని వై సమామ్నాతా దశ పంచ చ నాడికా।
తే ద్వే ముహూర్తః ప్రహరః షడ్యామః సప్త వా నృణాం ॥ **8** ॥

ద్వాదశార్ధపలోన్మానం చతుర్భిశ్చతురంగులైః।
స్వర్ణమాషైః కృతచ్ఛిద్రం యావత్ప్రస్థజలప్లుతం ॥ **9** ॥

యామాశ్చత్వారశ్చత్వారో మర్త్యానామహనీ ఉభే।
పక్షః పంచదశాహాని శుక్లః కృష్ణశ్చ మానద ॥ **10** ॥

తయోః సముచ్చయో మాసః పిత్రూణాం తదహర్నిశం।
ద్వౌ తావృతుః షడయనం దక్షిణం చోత్తరం దివి ॥ **11** ॥

అయనే చాహనీ ప్రాహుర్వత్సరో ద్వాదశ స్మృతః।
సంవత్సరశతం నౄణాం పరమాయుర్నిరూపితం ॥ **12** ॥

గ్రహర్క్షతారాచక్రస్థః పరమాణ్వాదినా జగత్।
సంవత్సరావసానేన పర్యేత్యనిమిషో విభుః ॥ **13** ॥

సంవత్సరః పరివత్సర ఇడావత్సర ఏవ చ।
అనువత్సరో వత్సరశ్చ విదురైవం ప్రభాష్యతే ॥ **14** ॥

యః సృజ్యశక్తిమురుధోచ్ఛ్వసయన్ స్వశక్త్యా
పుంసోఽభ్రమాయ దివి ధావతి భూతభేదః।
కాలాఖ్యయా గుణమయం క్రతుభిర్వితన్వం
స్తస్మై బలిం హరత వత్సరపంచకాయ ॥ **15** ॥

విదుర ఉవాచ
పితృదేవమనుష్యాణామాయుః పరమిదం స్మృతం।
పరేషాం గతిమాచక్ష్వ యే స్యుః కల్పాద్ బహిర్విదః ॥ **16** ॥

భగవాన్ వేద కాలస్య గతిం భగవతో నను।
విశ్వం విచక్షతే ధీరా యోగరాద్ధేన చక్షుషా ॥ **17** ॥

మైత్రేయ ఉవాచ
కృతం త్రేతా ద్వాపరం చ కలిశ్చేతి చతుర్యుగం।
దివ్యైర్ద్వాదశభిర్వర్షైః సావధానం నిరూపితం ॥ **18** ॥

చత్వారి త్రీణి ద్వే చైకం కృతాదిషు యథాక్రమం।
సంఖ్యాతాని సహస్రాణి ద్విగుణాని శతాని చ ॥ **19** ॥

సంధ్యాంశయోరంతరేణ యః కాలః శతసంఖ్యయోః।
తమేవాహుర్యుగం తజ్జ్ఞా యత్ర ధర్మో విధీయతే ॥ **20** ॥

ధర్మశ్చతుష్పాన్మనుజాన్ కృతే సమనువర్తతే।
స ఏవాన్యేష్వధర్మేణ వ్యేతి పాదేన వర్ధతా ॥ **21** ॥

త్రిలోక్యా యుగసాహస్రం బహిరాబ్రహ్మణో దినం।
తావత్యేవ నిశా తాత యన్నిమీలతి విశ్వసృక్ ॥ **22** ॥

నిశావసాన ఆరబ్ధో లోకకల్పోఽనువర్తతే।
యావద్దినం భగవతో మనూన్ భుంజంశ్చతుర్దశ ॥ **23** ॥

స్వం స్వం కాలం మనుర్భుంక్తే సాధికాం హ్యేకసప్తతిం।
మన్వంతరేషు మనవస్తద్వంశ్యా ఋషయః సురాః।
భవంతి చైవ యుగపత్సురేశాశ్చాను యే చ తాన్ ॥ **24** ॥

ఏష దైనందినః సర్గో బ్రాహ్మస్త్రైలోక్యవర్తనః।
తిర్యఙ్నృపితృదేవానాం సంభవో యత్ర కర్మభిః ॥ **25** ॥

మన్వంతరేషు భగవాన్ బిభ్రత్సత్త్వం స్వమూర్తిభిః।
మన్వాదిభిరిదం విశ్వమవత్యుదితపౌరుషః ॥ **26** ॥

తమోమాత్రాముపాదాయ ప్రతిసంరుద్ధవిక్రమః।
కాలేనానుగతాశేష ఆస్తే తూష్ణీం దినాత్యయే ॥ **27** ॥

తమేవాన్వపిధీయంతే లోకా భూరాదయస్త్రయః।
నిశాయామనువృత్తాయాం నిర్ముక్తశశిభాస్కరం ॥ **28** ॥

త్రిలోక్యాం దహ్యమానాయాం శక్త్యా సంకర్షణాగ్నినా।
యాంత్యూష్మణా మహర్లోకాజ్జనం భృగ్వాదయోఽర్దితాః ॥ **29** ॥

తావత్త్రిభువనం సద్యః కల్పాంతైధితసింధవః।
ప్లావయంత్యుత్కటాటోపచండవాతేరితోర్మయః ॥ **30** ॥

అంతః స తస్మిన్ సలిల ఆస్తేఽనంతాసనో హరిః।
యోగనిద్రానిమీలాక్షః స్తూయమానో జనాలయైః ॥ **31** ॥

ఏవంవిధైరహోరాత్రైః కాలగత్యోపలక్షితైః।
అపక్షితమివాస్యాపి పరమాయుర్వయః శతం ॥ **32** ॥

యదర్ధమాయుషస్తస్య పరార్ధమభిధీయతే।
పూర్వః పరార్ధోఽపక్రాంతో హ్యపరోఽద్య ప్రవర్తతే ॥ **33** ॥

పూర్వస్యాదౌ పరార్ధస్య బ్రాహ్మో నామ మహానభూత్।
కల్పో యత్రాభవద్బ్రహ్మా శబ్దబ్రహ్మేతి యం విదుః ॥ **34** ॥

తస్యైవ చాంతే కల్పోఽభూద్ యం పాద్మమభిచక్షతే।
యద్ధరేర్నాభిసరస ఆసీల్లోకసరోరుహం ॥ **35** ॥

అయం తు కథితః కల్పో ద్వితీయస్యాపి భారత।
వారాహ ఇతి విఖ్యాతో యత్రాసీత్సూకరో హరిః ॥ **36** ॥

కాలోఽయం ద్విపరార్ధాఖ్యో నిమేష ఉపచర్యతే।
అవ్యాకృతస్యానంతస్య అనాదేర్జగదాత్మనః ॥ **37** ॥

కాలోఽయం పరమాణ్వాదిర్ద్విపరార్ధాంత ఈశ్వరః।
నైవేశితుం ప్రభుర్భూమ్న ఈశ్వరో ధామమానినాం ॥ **38** ॥

వికారైః సహితో యుక్తైర్విశేషాదిభిరావృతః।
ఆండకోశో బహిరయం పంచాశత్కోటివిస్తృతః ॥ **39** ॥

దశోత్తరాధికైర్యత్ర ప్రవిష్టః పరమాణువత్।
లక్ష్యతేఽంతర్గతాశ్చాన్యే కోటిశో హ్యండరాశయః ॥ **40** ॥

తదాహురక్షరం బ్రహ్మ సర్వకారణకారణం।
విష్ణోర్ధామ పరం సాక్షాత్పురుషస్య మహాత్మనః ॥ **41** ॥

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥